

SZATHMÁRI ISTVÁN

A börtön

SZATHMÁRI ISTVÁN (1954) Budapest

Voltam én már bezárva, uram, sokszor is, sokat, a testem, a lelkem volt a börtön, a zárka, és ha rossz napjaim voltak, hiába dörömböltem, rugdostam, öklöztem ajtót, ablakot, a durva, hideg falat, senki se hallotta, csak én a mindjobban vesző, elvesző remény hangját, a kétségbeesést, azt, hogy ki akarok kerülni innen örökre, de hát ez nem ment, uram, mert a lélek, a test ölni is képes, megfojtani, életet rabolni, és akkor voltam ott a magam sarkában, csüggedten, mint egy szárnyatörött madár, és már csak azt akartam én, jöjjön el mindezek vége, mint amikor a műtöbe toltak, igen, szép lassan múlt ki körülöttem a világ, előbb a hangok veszték el, majd fokozatosan a fények hunytak ki, és mélységes nyugalom árasztott el, mint amikor megérkezik az ember az utolsó állomásra, és szétnéz és örül.

De volt, hogy le tudtam szállni erről a képzeletbeli járműről, és megmondom őszintén, megesett, hogy zavarba jöttem, láttam, hogy zöldek a fák, a fakról nem mállik a vakolat, ha túlzottan romantikus lennék, azt mondanám, gyönyörködtem a sárkányt eregető lármás gyerekseregben, és a szigorú, komoly barátom jutott az eszembe, aki meglelt korában repülőmodellek röptetésébe fogott, kiment valami elhagyatott helyre, rétre, mezőre, és röptette furcsa gépeit, és ha egyik-másik elszállt, ment volna utánuk ő is, de a józan esze lent tartotta, igen, a földön, szenvedett is emiatt sokat, mégis tudta, hogy merre és mikor, ő legalábbis így gondolta, uram, de azért sokszor maradtam az alig fényű vagy teljesen sötét tömlőben, hogy marjam, marcangoljam olcsó kis múltamat, nem kevésbé jelentéktelen jövőmet, jelenemet, igen.

És akkor jött a háború, uram, és a börtön már tényleg valósággá vált, észszel is felfoghatóvá, ahogy a reptető, szigorú barát mondaná, harci repülőök köröztek a fejük fölött, tankok dübörgésétől zengett a város, fekete ruhás, morc arcú emberek masíroztak a főutcán, zászlóik szintén sötétek voltak, akár az ég is, a galambok dúcaikba bújtak, a denevérek elszálltak örökre, azt mesélték többen is, hogy a közeli állatkertben nem jönnek ki az állatok a házukból, még a zsiráf is behúzott nyakkal kérődzik a legreménytelenebb sarokban.

Éjszakánként katonák, rendőrök dörömböltek az ajtókon, vitték, hurcolták, kergették, kényszerítették a férfiakat a frontra, rutinos alkoholisták könnyörögtek egy deci töményért, hadd vihessék magukkal a csataterre, igen, rúgtak, káromkodtak az eszme emberei, teljesen kivetközve önmagukból, részegen üvöltöztek a kihalt utcákon, napokig, hetekig ki nem jöttem a lakásból, és már tudtam, mi is az igazi börtön, vagy csak sejthettem, uram, ismerősök, haverok kúsztak át a zöld határon, és ha közben felnéztek az égre, csak súlyos fellegetek láttak, mert világos volt, nincs már kinti, benti világ, de azért mégis reménykedett az ember, vagy inkább csak próbált, hátha megtörténik a csoda, és magáévá tesz.

Ilyen és hasonló gondolatok árasztottak el engem, a szobámba zárva muszájból vagy félig önkéntesen, igen, néztem ki az ablakon, és láttam az előttem lévő lovarda nagy udvarán a viháncoló lovakat, a lábhoz simuló pantallós, csizmás, jó fenekű fiatal lányokat, és csillogó szemükben a visszatükröződő napot. És a környező fák, bokrok zöldjét is láttam, és a lassan bemerészkedő tavasz halvány virágjait is. És arra gondoltam, ha nálam szaladgálnának azok a lovak, ha kastélyom lenne óriás kerttel, és ott nyerítenének az élettől erős, kicsattanó

állatok, és a lovászlány feljönne a kárpitokkal kibélelt terembe, és állnánk az ezüstrámás ablakhoz, és néznénk a lenti, lovas világot, és közben lassan, óvatosan, szinte szégyenlősen csúszna a kezem a pantalló felé, és nem lenne tapintható ellenállás, mint ez már sokszor megtörtént, igen, inkább csak várakozással átítatott csend, ez a legszebb az egészben, uram, ez a tünde idő, amikor akármi lehet, félelem, rettegés hatja át, de a révbe jutás öröme is, mindez egyszerre, persze, ez adja az izgalmat, a pulzust, amire majd olyan jó lesz visszaemlékezni, főleg, ha siker koronázza, és nem megsemmisítő szégyen. De maradjunk az előbbinél, igen, mert a zártság hozza a vágyat, és a vágy pedig az annyira áhított jót. Mert jó az, mikor a test és a lélek megfürdik egy másikban, és a kielégülés, a teljesség cseppjei sokáig ott rezegnek az izzadt, fényes bőrön. És a pamlaghoz mennénk, és elnyúlna ott az a lány, előbb a csizmáit húznám le, majd a többit is, igen, és megcsapna a széna friss illata és az állatok édeskés szaga, a nap, a levegő teste, maga a duzzadó élet, és feküdnék rá, akárha bársonyos, puha szőnyegre, uram, és elindulna bennünk a közeli, mindig közeli tenger finom, halk moraja, mert enélkül semmi sem lehet.

Erről képzelődöm szobám hangtalan falai közt, és hajlamos vagyok sok mindent másként látni, igen, az eddigi életem, jövőm, barátságok, kapcsolatok tömkelegét, azokat, akik jót tettek velem, vagy éppenséggel rosszat, ez a kriptában levés átfesti, -értelmezi a dolgokat, átpingál mindent, mi kívül és belül van, uram, és hát ez veszélyes is tud lenni, persze, de néha olyan jó átadni magunkat ennek a véget nem érő, vagyis olyannak tűnő ringatásnak, De hát minden befejeződik egyszer, igen, a szép, a csúnya, az öröm, a szenvedés, csak észre kell venni, hogy már nem annyira érdekes vagy nem annyira fáj, másképpen, és akkor kinyitjuk az ajtót, és ha süt velünk szemben a nap, belenézünk. Azt, hogy mit látunk, még nem tudom. Csak később jövünk rá, és fülünkbe hívó hangok kúsznak, és megtesszük az első lépést. Átlépjük a küszöböt, és már nincs visszaút. Megyünk, megyünk, mint valami hipnotizált beteg a sugarak felé, és már nem törődünk semmivel, uram, árkon-bokron haladunk, ahogy mondani szokás, tarolunk, letarolunk mindent, mert hát önzők vagyunk, szinte kábultan vesszük az irányt a nagy és sűrű dolgok felé, hogy azokkal betöltsük, betömjük a zárkában kifakadt, kibomlott gennyes lukakat. Az úrt, amely annyira fáj, éget, talán olyan, mint maga a halál. De nem erre kell most gondolni, uram, hanem arra, ami vár, vár, igen. A csillogó, villogó jóra, ami leveszi a testet, a lelket a lábáról és magáévá teszi. Magáévá annyira, hogy úgy érezzük, ennek már nincs vége, nem is lehet, de ha mégis, azt már nem érhetjük meg.

Az első kocsmában még csak szemlélődik, a másodikban már kér is valamit, a következőben pezsgőt táncoltat metszett poharában, és elégedetten néz ki az ablakon. Mert ablak mindenhol van, uram, szép, nagy és majdnem tiszta. És elkezdi a zenét is hallani, először csak halk, lágy ütemeket, majd hogy gyorsul, felgyorsul, igen, hogy a végén óriás dübörgésbe folyjon, fület süketítő erőbe, mintha hegyek omlanának le a völgybe, de por nélkül, igen, és már az ember is lüktet, rángatózik, akárha áram szaladna végig rajta, és ordítja, ahogy kifér a száján, ezt akartam én, erre vágytam, és letépi magáról az ingét, hogy még jobban érezze a ráömlő szabadságot, igen, és már a nadrágját is tolja lefelé, ott áll pőrén a bezúduló napban, fényben, a távolban a tenger zúgását hallja, fehér sirályok röptét kémleli, úgy hiszi, hószín homokban fekszik, és kagyló- és csigahéjakkal társalog.

Nem lehet ezzel betelni, uram, nem lehet azt mondani, hogy megállj, csak lejjebb vagy följebb lehet haladni, örvény, tornádó, egyre megy. Az ajzás, a habzás, a gyöngyözés mámora ez, lecserélni, felcserélni nem lehet. Aki megtapasztalta újból a bezártságban annyiszor meghívott vágyat, az nem menekülhet.

Éreztem én is ezt, uram, és már-már féltem, hogy kinyílik az a nevezetes ajtó, mert ismertem magam, óvatos szerettem volna lenni, netán mértéktar-

tó, de hát ez nem rám volt jellemző, igen, megfontoltnak kellett volna lennem, no de akkor minek ez a teljesség, uram, minek ez a lávaként rám ömlő öröm?

Apró csillagok telepedtek rám, szinte foszforeszkáltam, enyém volt minden, amerre néztem, mint amikor egészen fiatal koromban egy kasseli terápiaházban ajándékként egy savanyú pirulát kaptam, olyan volt, mint a C-vitamin, mint egy érett citrom íze, de a hatása egészen más, persze, álmok leptek el, víziók sora, színesben láttam mindent, hatalmasan, és amit csak akartam, egy pillanat alatt megvalósult, létrejött, uram, gondolhatja, mit szeretne egy alig tizenhat éves fiú, gyönyörű lányok cirógatták a testem, hosszú, vörös hajuk fölöttem lebegett, kacagtak, nevettek, visszhangzottak a kórházzsagú, zord folyosók, szaladtam és jöttek utánam, de én a tenger illatát éreztem akkor, majd mélyzöld pázsitokat láttam, amelyek puhák voltak, mint a shirázi szőnyegek, és nargilék is voltak, a vízbuborékok játékosan kergették egymást, szálltam, akár a ballonok, amiket jóval később láttam a szent iráni város hatalmas parkja fölött. Néztem ki az épület ablakán, a környező fények vidáman integettek felém, majd jöttek, közelítettek, bájosan, szépen, kérték, legyenek már velük, közben a meztelen lányok kacaja nem csitult, nem, és már nyitottam is volna ki az ablakot, amikor valami megállított hirtelen, az ujjaim a kilincshez ragadtak, előntött a víz, le kellett ülnöm a hideg, szürke kőre, senki se jött, senki se látott, annyira egyedül voltam, mint valami keringő tárgy az űrben, éreztem, fel kell állnom, a szobámba kell mennem, úgy dőltem az ágyra, hogy reggel azt se tudjam, hol vagyok, de azért annyi derengett, vár a munka, igen, fehér köpenyt húztam, remegő kezekkel vittem a tálcán a gyógyszereket, kopogtak, csörögtek ott nekem, akár valami kiszáradt csontok, ha összekoccannak, homályosan láttam a világot magam körül, de engem élesben láttak, nem volt mese. Még ma is úgy gondolom, jobban tudták, mi volt, van velem, mint én. Azt hittem, meghalok, uram. Nem jó érzés, nem kívánom senkinek, tényleg. Vagy hogy akkor jöjjön el, de minél előbb.

És a kicsi kis tégelyekbe öntött gyógyfolyadékok is kidőltek, ragacsos lett minden, közben a tabletták már a padlón gurultak az ágyak lábai felé. Döbbenően néztek a fekvő betegek, és helyettem is nyögtek. Igen. Egyesek rohamokat kaptak, rezegni, rázkódni kezdtek, tájfun volt ott, uram, mely fákat tépett ki a földből, könyörtelenül. És valami lila fény is megjelent olyan szivárvány alakban. Úgy vezettek be a manzárdszobámba, lefektettek az ágyra. Nem tudom, meddig voltam így. Mikor felébredtem, apám levele várt az asztalon. Azonban a kasseli nyárnak még nem lehetett vége.

Tehát az a bizonyos ajtó örökre kinyílt, uram, és vissza már nem vezetett út. Utaztam, költöztem ide-oda, mint egy végleg szabadságra ítélt, akinek a per lehetősége már nem adatik meg. De hát valójában nincs is rá szükség, hisz látja, még vagyok.

FERENCZI KÁROLY, *Cave Canem*, 2008